

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 3 mars 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner rörande avstående till kommun av allmänna arvsfondens rätt till arv.

I likalydande motioner, nr 136 i första kammaren av herr *Bengtsson m. fl.* och nr 23 i andra kammaren av herr *Petersson* i Lerbäcksbyn *m. fl.*, har hemställts, att till 5 kap. 3 § i lagen om arv, däri stadgas att arv, som tillfallit allmänna arvsfonden, må, där det med hänsyn till omständigheterna får anses billigt, av Konungen med riksdagens samtycke helt eller delvis avstås till arvlåtarens skyldeman eller annan, som stått arvlåtaren nära, måtte fogas orden »*eller ock till kommun, där arvlåtaren vid sin död och under längre tid därförut haft sitt hemvist*».

Motionerna hava hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisar utskottet till motionerna.

Gällande bestämmelser.

Genom den nya lagen om arv av år 1928 skedde som bekant den begränsning i skyldemäns arvsrätt, att till de arvsberättigade skyldemännens krets numera hänföras allenast arvlåtarens bröstarvingar, föräldrar, syskon och deras avkomlingar samt far- och morföräldrar och deras barn (arvlåtarens farbröder, fastrar, morbröder och mostrar). Kusiner och avlägsnare skyldemän hava däremot ej arvsrätt. Finnes ej sådan arvsberättigad skyldeman som nu nämnts tillfaller arvet den s. k. allmänna arvsfonden. Dennas ändamål är att främja barns och ungdoms vård och fostran. Understöd ur fonden utdelas av Konungen.

Såsom ovan nämnts må arv, som tillfallit fonden, av billighetsskäl av Konungen med riksdagens samtycke helt eller delvis avstås till arvlåtarens skyldeman eller annan som stått arvlåtaren nära. Om någon arvsberättigad skyldeman ej finnes och fonden alltså är närmaste arvinge men ett arvlåtarens testamente föreligger till förmån för annan än fonden, äger Konungen, där anledning föreligger att å fondens vägnar klandra testamentet, som dock får antagas vara ett riktigt uttryck för arvlåtarens yttersta vilja, besluta att klander ej skall äga rum (5 kap. 2 §).

Lagberedningen.

I sina motiv till stadgandet i 5 kap. 3 § — som i lagberedningens förslag innehöll allenast den avvikelser från den sedermera antagna lagbestämmelsen,

att det skulle ankomma på Konungen allena att förordna om efterskänkande av arv — yttrade beredningen:

För närvarande sker efterskänkande av danaarv till förmån för — förutom efterlevande make — skyldemän, vilkas arvsrätt preskriberats, barn utom äktenskap och anförvanter till dem, fosterbarn, fostersyskon, makes arvingar och andra oskylda personer. De personer, till vilka danaarv efterskänkts, äro således skyldemän till arvlåtaren eller andra personer, som stått honom nära. Om det, efter en begränsning av arvsrätten enligt beredningens förslag, skulle inträffa, att ascenderer i fjärde parentelen finnas i livet vid arvlåtarens död, bör arvet naturligen avstås till dem, om de äro i behov av kvarlåtenskapen eller det av andra skäl, exempelvis att egendomen kommit från dem, får anses billigt, att detta sker. Jämväl till andra skyldemän än de nu nämnda kan ett avstående vara påkallat. Särskilt då samäganderätt, t. ex. i en jordbruksfastighet, bestått mellan arvlåtaren och en hans icke arvsberättigade skyldeman, kan understundom ett efterskänkande av arvlåtarens andel till förmån för denne framstå såsom av billigheten påkallat. Efterskänkande bör ock kunna ske till förmån för oskylda personer, som stått arvlåtaren nära. Särskilt gäller detta i de fall, då arvlåtaren bidragit till deras uppehälle eller fråga är om person, som hjälpt arvlåtaren eller tagit vård om honom. — Med hänsyn till vad nu anförts, har beredningen i förevarande paragraf föreslagit, att arv, som tillfallit allmänna arvsfonden, må, där det med hänsyn till omständigheterna får anses billigt, av Konungen helt eller delvis avhändas fonden till förmån för skyldeman eller annan, som stått arvlåtaren nära.

Motionärerna hava uppenbarligen förutsatt, att enligt den nuvarande lydelsen av arvslagens 5 kap. 3 § avstående av arv får ske allenast till fysisk person och alltså icke till kommun eller annan juridisk person.

Utskottet.

Utskottet anser sig icke böra uttala någon bestämd mening, huruvida denna motionärernas tolkning av lagrummet är riktig eller icke. Är tolkningen riktig, skulle deras förslag innebära en utvidgning av lagrummets tillämplighetsområde, dock endast till kommuner och icke till andra juridiska personer, såsom religiösa församlingar, välgörenhets- eller andra föreningar m. fl. Enligt utskottets mening finnes intet skäl att göra en sådan åtskillnad och kan redan på grund härav motionärernas förslag icke förordas. Skulle åter den rätta tolkningen icke vara den av motionärerna omfattade utan den, att lagrummet är tillämpligt även å juridiska personer, hava motionärerna föreslagit en begränsning, som torde sakna allt fog.

Under återopande av vad sålunda av utskottet anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 mars 1931.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman*, greve *Spens*, *Klefbeck*, *Larson* i *Lerdala*, *Anderson* i *Hägelåkra*, *Svenson* i *Eskhult** och *Hjalmarsson*;

från andra kammaren: herrar *Björkman*, *Lindqvist* i *Halmstad**, *Nilsson* i *Antnäs*, *Lindley*, *Hedlund* i *Östersund**, *Christenson**, *Bergström* i *Bäckland* och *Jonsson* i *Risinge**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Christenson* med instämmande av greve *Spens* samt herrar *Anderson* i *Hägelåkra*, *Nilsson* i *Antnäs*, *Hedlund* i *Östersund*, *Bergström* i *Bäckland* och *Jonsson* i *Risinge*, vilka anfört:

Utskottet har icke ansett sig böra uttala någon bestämd mening därom, huruvida enligt den nuvarande lydelsen av stadgandet i 5 kap. 3 § i lagen om arv avstående av arv får ske även till juridisk person och sålunda ej allenast till fysisk person.

Enligt vår uppfattning torde, med hänsyn såväl till ifrågavarande lagrumms ordalydelse som ock särskilt till den vid arvslagens tillkomst för detta lagrum åberopade motivering, det ej gärna kunna antagas annat, än att avstående av arv på grund av berörda stadgande icke kan ske till annan än fysisk person.

Emellertid anse vi goda skäl tala för, att samma möjlighet, som i nämnda stadgande öppnats för arvlåtarens skyldeman och annan närstående, även måtte beredas arvlåtarens hemortskommun på sätt motionärerna föreslagit, för vilket ändamål enligt vår mening tillägg till stadgandet erfordras. I åtskilliga fall förekomma testamenten till kommun. Men även då testamente ej upprättats, är det säkerligen ofta så, att arvlåtaren skulle hava velat ihågkomma sin kommun, om han endast kommit sig för med att upprätta testamente.

Särskilt i sådana fall då arvlåtaren tillkännagivit sin önskan vara, att hans kommun erhåller hans kvarlåtenskap eller en del därav, ehuru han på grund av sjukdom eller av annan orsak ej i lagligt testamente förordnat därom, ter det sig obilligt, om hans sålunda uttryckta önskan härutinnan icke skulle kunna följas. Det av motionärerna åberopade fallet från *Älekulla* kommun synes vara belysande i förevarande avseende. För den händelse de av denne arvlåtare gjorda uttalanden om hans önskan, att *Älekulla* kommun skulle erhålla hans egendom eller en del därav, icke skulle kunna godkännas såsom testamente, blir följden den, att kommunen ej erhåller något av hans kvarlåtenskap.

Vi kunna ej finna annat, än att ett befogat intresse skulle tillgodoses, om möjlighet kunde beredas även för arvlåtarens hemortskommun att i fall, då det

med hänsyn till omständigheterna finge anses billigt, komma i åtnjutande av arvlåtarens kvarlåtenskap eller del därav.

Att den ifrågasatta lagändringen skulle kunna leda till missbruk kan ej befaras, då för stadgandets tillämpning erfordras såväl Konungens som riksdagens samtycke.

Motionärerna hava yrkat omedelbar lagändring enligt i motionen angivet förslag. Emellertid anse vi lämpligast, att beslut härutinnan ej av riksdagen fattas förrän efter närmare utredning och förslag av Kungl. Maj:t, och hava vi därför inom utskottet föreslagit avlåtande av skrivelse till Kungl. Maj:t i motionens syfte.

Det kan möjligen mot de föreliggande motionerna invändas, att om en utvidgning av ifrågavarande lagrumms tillämplighetsområde anses erforderlig, denna bör avse ej endast kommuner utan även andra juridiska personer, såsom stiftelser m. fl. För den händelse detta skulle anses lämpligt, torde frågan härom kunna komma under överbärande vid den utredning, som vi anse böra ske genom Kungl. Maj:t.

På grund härav få vi hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till riksdagen snarast möjligt angående sådant tillägg till stadgandet i 5 kap. 3 § i lagen om arv den 8 juni 1928, att arv, som tillfallit arvsfonden, må kunna, där det med hänsyn till omständigheterna får anses billigt, avstås jämväl till arvlåtarens hemortskommun.
